
Δικαστική προστασία στις διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων

της Σόνιας Μαστρογαμβράκη

Η δικαστική προστασία, παρέχεται σε περίπτωση μη ομαλής άσκησης της γονικής μέριμνας, κατά την άσκηση του δικαιώματος της προσωπικής επικοινωνίας, και σε περίπτωση που παραβιάζεται η υποχρέωση διατροφής των γονέων, προς τα ανήλικα τέκνα τους.

Σύμφωνα με το παλαιό δίκαιο, τα ανήλικα τέκνα, υπάγονταν στην πατρική εξουσία, δηλαδή το λειτουργικό δικαίωμα, και καθήκον του πατέρα να επιμελείται του προσώπου του τέκνου, να διοικεί την περιουσία του, και να αντιπροσωπεύει το τέκνο, κατά πάσαν δικαιопραξία, που αφορά την προσωπική κατάσταση, ή την περιουσία αυτού. Η μητέρα είχε δυνατότητα, μόνον να αναπληρώσει τον πατέρα, όταν αυτός αδυνατούσε να ασκήσει την πατρική εξουσία, ή να ζητήσει από το δικαστήριο, να απαγορεύσει την καταχρηστική άσκηση της πατρικής εξουσίας από τον πατέρα. Τα λειτουργικά δικαιώματα της μητέρας, απέναντι στο τέκνο, κατά τη διάρκεια της ζωής του πατέρα, ήταν πολύ περιορισμένα. Η ρύθμιση αυτή, ήταν αντίθετη με την αρχή της ισονομίας των φύλων και γι' αυτό προτεινόταν η αντικατάσταση, της πατρικής εξουσίας, με τη λεγόμενη «γονική εξουσία» ή «γονική μέριμνα». Το νέο δίκαιο, καταργεί το θεσμό της πατρικής εξουσίας, και τον αντικαθιστά με το θεσμό, της γονικής μέριμνας. Η γονική μέριμνα, ανήκει όταν το τέκνο έχει γεννηθεί σε γάμο, και στους δυο γονείς, που την ασκούν από κοινού, άρθρο 1510 ΑΚ. Όταν το τέκνο έχει γεννηθεί χωρίς γάμο, η γονική μέριμνα ανήκει στη μητέρα, σε περίπτωση δε αναγνώρισεως και στον πατέρα, ο οποίος όμως υπόκειται σε περιορισμούς ως προς την άσκησης της, άρθρο 1515 ΑΚ.

Η κοινή άσκηση της γονικής μέριμνας (και της επιμέλειας) είναι ομαλή, όταν διατηρείται ανάμεσα στους γονείς, ο συζυγικός δεσμός και η συμβίωση. Ο γάμος τους όμως, μπορεί να λυθεί με διαζύγιο, ή να ακυρωθεί όπως μπορεί και να διακοπεί η συμβίωση, χωρίς ακόμα, να έχει λυθεί ή ακυρωθεί ο γάμος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, γίνεται προβληματική η κοινή άσκηση

της γονικής μέριμνας, και χρειάζεται η επέμβαση του Δικαστηρίου, για να ορισθεί το πρόσωπο που θα ασκεί τη γονική μέριμνα. Μέχρις ότου όμως να εκδοθεί η απόφαση του Δικαστηρίου, που ρυθμίζει την άσκηση της γονικής μέριμνας, η μέριμνα αυτή, μπορεί να συνεχίζει να ασκείται από κοινού, από τους δύο γονείς, έστω και αν χώρισαν ή αν ο γάμος τους ακυρώθηκε ή αν ζουν σε διάσταση, μπορεί όμως να παρασχεθεί δικαστική προστασία, με ασφαλιστικά μέτρα, ώστε να αντιμετωπισθούν οι επείγουσες περιπτώσεις, προ πάντων σε θέματα επιμέλειας, του προσώπου του τέκνου σύμφωνα με το άρθρο 735 ΚΠΟΛΔ, το οποίο ορίζει ότι το Δικαστήριο έχει το δικαίωμα, να διατάζει κάθε πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο, που υπαγορεύεται από τις περιστάσεις, για την ρύθμιση των σχέσεων γονέων και τέκνων.

Σύμφωνα με το άρθρο 735 ΚΠΟΛΔ εδ β το Δικαστήριο έχει το δικαίωμα, κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, να ορίσει τον γονέα στον οποίο ανήκει προσωρινά η άσκηση της γονικής μέριμνας, ή να την αφαιρέσει από τους γονείς εν όλω ή εν μέρει. Με την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί οριστική δικαστική προστασία, γιατί τα μέτρα αυτά, διατάζονται χωρίς τις εγγυήσεις, ορθής απονομής της δικαιοσύνης, αφού η σχετική απόφαση, εκδίδεται μετά από συνοπτική διαδικασία, στηρίζεται σε πιθανολόγηση, και όχι απόδειξη των ισχυρισμών και δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα.

Έτσι οι δικαστικές αποφάσεις, που ρυθμίζουν προσωρινά την επιμέλεια του τέκνου (και την επικοινωνία του με τους γονείς του) στη διάρκεια της δίκης διαζυγίου, χάνουν την ισχύ τους αυτοδικαία, αμέσως μόλις λυθεί ο γάμος. Μόλις δηλαδή η απόφαση του διαζυγίου γίνει αμετάκλητη, η επιμέλεια του παιδιού προοριζόταν από το νόμο. Το δικαστήριο έχει την εξουσία να διατάξει διαφορετικά αν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του παιδιού. Σύμφωνα με το νέο άρθρο, 1520 εδ Ι ΑΚ, ανεξάρτητα με την κατάσταση η οποία δη-

μιουργείται στην επιμέλεια του προσώπου του κοινού τέκνου των συζύγων, μετά την διακοπή της συμβίωσής τους, εκείνος από αυτούς, ο οποίος δεν ασκεί το λειτουργικό της επιμέλειας, διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας, με το τέκνον του, και αν ακόμα εξέπεσε από αυτήν. Από τη διάταξη αυτή του άρθρου 1520 εδ Ι ΑΚ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 Ν. 1329/83 προκύπτει σαφώς ότι για τον καθορισμό της προσωπικής επικοινωνίας του γονέως με το τέκνο του, είναι αδιάφορο για ποιο λόγο οι γονείς δεν ζουν μαζί. Η μοναδική προϋπόθεση η οποία απαιτείται για τον καθορισμό αυτό, είναι να μην διαμένει πραγματικά το τέκνο του με τον αιτούντα γονέα του. Σύμφωνα με το άρθρο 735 εδ β ΚΠΟΛΔ όσες φορές υφίσταται επείγουσα περίπτωση ρυθμίσεως του ζητήματος της επικοινωνίας, του γονέως με το τέκνο του, που σχεδόν πάντοτε από την φύση του είναι επείγον, η προσωρινή ρύθμιση θα ζητηθεί από το αρμόδιο δικαστήριο με την υποβολή της σχετικής αιτήσεως. Αυτή η ρύθμιση μπορεί να ζητηθεί (κατά την διαδικασία των άρθρων 686 επ.), είτε λύθηκε ο γάμος με διαζύγιο, είτε υφίσταται ακόμα αυτός, και κατά τη διάρκεια της σχετικής κύριας δίκης. Αιτών είναι ο γονέας που έχει δικαίωμα επικοινωνίας και στον οποίο δεν ανήκει η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου του. Αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, μπορούν ακόμη να ασκήσουν σύμφωνα με το νέο άρθρο 1520 ΑΚ και ο παππούς και η γιαγιά του τέκνου.

Στο γενικό κανόνα του άρθρου 1486 παρ. Ι ΑΚ, υπάρχει μία εξαίρεση στην 2η παράγραφο αυτού, για την διατροφή του ανήλικου τέκνου, από τους γονείς του. Έτσι το ανήλικο τέκνο έχει δικαίωμα διατροφής από τους γονείς του, ακόμα και αν έχει περιουσία, εφόσον τα εισοδήματα της περιουσίας του, το προϊόν της εργασίας του ή άλλα εισοδήματά του, δεν αρκούν για τη διατροφή του. Η εξαιρετική αυτή ρύθμιση ισχύει μόνο για την απαίτηση διατροφής των τέκνων κατά των γονέων τους και είναι ανεξάρτητη από την ύπαρξη και την άσκηση της γονικής μέριμνας. Η

εξαίρεση του άρθρου 1486 παρ. 2 ΑΚ, αναφέρεται στα ανήλικα τέκνα γενικά και όχι στα ανήλικα άγαμα τέκνα, όπως στο προϊσχύσαν δίκαιο, άρθρο 1477 παλαιό, παρ. 2 ΑΚ. Για χάρη μεγαλύτερης προστασίας του δικαιούχου της διατροφής, προβλέπεται ρητά, από το δικονομικό νομοθέτη, η δυνατότητα παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, με τη μορφή προ-

σωρινής επιδίκασης διατροφής σαν ασφαλιστικό μέτρο. Έτσι είναι δυνατό σύμφωνα καταρχήν με τη γενική διάταξη του άρθρου 682 ΚΠΟΛΔ, πριν από την άσκηση αγωγής διατροφής ή και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, εφόσον πρόκειται για επείγουσα περίπτωση, ή πρόκειται να ανατραπεί επικείμενος κίνδυνος να διαταχθεί από το Μονομελές Πρωτοδικείο (άρθρο

683 παρ. Ι ΚΠΟΛΔ) σαν ασφαλιστικό μέτρο ή προσωρινή επιδίκαση διατροφής στον δικαιούχο. Αυτό προβλέπεται AD HOC σαν κατ' ιδίαν ασφαλιστικό μέτρο, από το άρθρο 728 παρ. Ι περ. α' ΚΠΟΛΔ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 45 του 1329/1983.